

Magánnyomozás Magyarországon

Private investigation in Hungary

Lippai Zsolt

Dr., PhD, tanársegéd, rendőr alezredes
Nemzeti Közszerológati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
lippai.zsolt@uni-nke.hu

Magyar
Tudományi
Akadémia

Árpás Béla

mesteroktató, rendőr alezredes
Nemzeti Közszerológati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
arpas.bela@uni-nke.hu

Magyar
Tudományi
Akadémia

Kardos Pál

mesteroktató
Nemzeti Közszerológati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
kardos.pal@uni-nke.hu

Magyar
Tudományi
Akadémia

Absztrakt

Cél: A sokak által csak kevésbé ismert magánnyomozói tevékenység magyarországi történeti fejlődését, jogi szabályozását (illetőleg szabályozatlanságát) és kriminalisztikai sajátosságait elemezve a magánbiztonság átfogó tudományos kutatásához, feltérképezéséhez kívánnak hozzájárulni a szerzők.

Módszertan: A szerzők gyakorló rendészeti szakemberként vizsgálják meg a magánnyomozói tevékenység magyarországi történeti fejlődését, jogi szabályozását és kriminalisztikai sajátosságait. Górcső alá véve a magánnyomozói tevékenység nehezen értelmezhető és sok kérdést nyitva hagyó normatív szabályozását, illetőleg szabályozatlanságát; problémák és jó gyakorlatok bemutatásával elemzik a magánnyomozói működés lehetőségeit.

Megállapítások: A tanulmány a magyarországi magánnyomozás elméleti és gyakorlati elemeire irányítja a figyelmet, bepillantást adva a biztonság mint közös küldetésünk megteremtésének egyik speciális és sokak által csak kevésbé ismert tevékenysége, a gyakran tévhitekkel és legendákkal övezett magánnyomozás folytatásának mindennapjaiba.

Érték: Jelen korunkban prioritássá vált annak megalapozott, felelős megválasztása, hogy a rendőrség mely feladataira összpontosítja erőit és melyeket engedhet át a magánbiztonsági szektor számára. Ebből következően joggal adódik a kérdés, hogy mely területeken erősíti a magánbiztonsági szektorral való együttműködését, így biztosítva az állami feladatok racionalizálását, a hatékonyabb és költségtakarékosabb szervezeti működést. Jelen tanulmányban

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtották be. Benyújtás: 2024. 09. 26. Átdolgozás: 2024. 10. 30.
Elfogadás: 2024. 11. 04.

a magánnyomozással kapcsolatos elméleti és gyakorlati hátteret elemezve, a tevékenységben rejlő lehetőségeket és akadályokat bemutatva igyekeznek a szerzők érdekes impulzusokat adni a terület iránt érdeklődő jövőbeni kutatók számára.

Kulcsszavak: magánnyomozás, történet, jogi szabályozás, kriminalisztika

Abstract

Aim: By analysing the historical development, legal regulation (or lack of regulation) and criminological characteristics of private investigative activity in Hungary, which is little known to many, we wish to contribute to the comprehensive scientific research and mapping of private security.

Methodology: As a practicing law enforcement professional, we will examine the historical development, legal regulation and criminological characteristics of private investigation in Hungary. The normative regulation and lack of regulation of private investigation, which is difficult to interpret and leaves many questions open, will be examined, and the possibilities of private investigation will be analysed by presenting problems and good practices.

Findings: The study focuses on the theoretical and practical elements of private investigation in Hungary. Giving a glimpse into the everyday life of the pursuit of private investigation, a special and little known activity of many, often shrouded in misconceptions and legends, as a way of creating security as our common mission.

Value: In this day and age, it has become a priority to make an informed and responsible choice about which tasks the police should focus on and which should be handed over to the private security sector. This rightly raises the question of where to strengthen its cooperation with the private security sector in order to ensure the rationalisation of public tasks and more efficient and cost-effective organisational operation. By analysing the theoretical and practical background to private investigation and by highlighting the opportunities and obstacles involved, we aim to provide an interesting stimulus for future researchers interested in this field.

Keywords: private investigation, history, legal regulation, criminalistics.

Az elmosódó határvonalak margójára

Magyarország Alaptörvényének 46. cikkében foglaltak alapján a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. Hazánkban sarkalatos

törvények határozzák meg a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok működését, a rendészeti szervek közbiztonsággal kapcsolatos feladatait.

Az állam, közbiztonsággal kapcsolatos jogosítványai érvényesítése érdekében, kiindulva abból, hogy a közrend a nemzet felemelkedését szolgáló alapérték, kinyilvánította azt, hogy a közrend és a közbiztonság fenntartásához elengedhetetlen a rendészeti feladatokat ellátó személyekkel (testületekkel) való, törvényben szabályozott együttműködés.¹ A jogalkotó ezen szabályozás keretében rendelkezik a fegyveres biztonsági őrök, személy- és vagyonőrök (értsd: személy- és vagyonőr, magánnyomozó, vagyonvédelmi rendszert tervező-szerelő, vagyonvédelmi rendszert szerelő), a természetvédelmi őrök, az erdészeti hatóság rendészeti feladatokat ellátó tagjai, a hegyőrök, a hivatásos vadászok, a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet, az állami és a hivatásos halőrök, a közterület-felügyelők, az önkormányzati természetvédelmi őrök, illetőleg a mezőőrök tevékenységéről. Az említett tevékenységek feltételrendszerének, kereteinek állami kidolgozása az alkotmányos tulajdonvédelem kiteljesítését szolgálja. A jogalkotó annak törvényes kereteit teremti meg, ami a magán- és köztulajdon védelmét szolgálja a személy- és vagyonvédelem eszközeinek igénybe vételével.

Az Európai Unió néhány évvel ezelőtt a tagállamok magánbiztonsági piacát vizsgálva tanulmánykötetet adott ki (úgynevezett Fehér Könyv), amelyben a magánbiztonság térnyerésének lehetséges okai közt a köz- és a magánterületek közötti határok elmosódását, a rendőrség túlterheltségét és különböző fiskális okokat jelölt meg (Finszter, 2009). A tanulmány arra a következtetésre jutott, hogy a közbiztonság fenntartásának teljes körű állami monopóliumban tartásához nem biztosíthatók az anyagi források (URL1). Ennek alapján természetesen könnyű lenne egyből azt mondani, hogy a rendészeti feladatok ellátásának jelentős része a magánbiztonsági szolgáltatók, vállalkozások irányába helyeződik át. Az összkép azonban ennél jóval összetettebb, amelyben a már említett kollektív munka, így a közbiztonság mint kooperációs termék létrehozásának magán- és közbiztonsági határvonalai is elmosódni látszanak. Különösen így van ez azon rendészeti területek vonatkozásában, amelyek esetében az állami kontroll akkor sem sérül látványosan, ha piaci szereplők kapcsolódnak be a közös megteremtésébe. Erre jó példa a személyvédelem, amely kapcsán az állam saját kizárólagosságának fenntartása mellett (különösen fontos személyek védelme) elismeri az egyéni biztonság iránti igényt (vagy ennek szükségességét), és lehetővé teszi a szolgáltatás nyújtását piaci alapon is (Nagy & Lukács, 2019).

1 Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény.

A határok látszólagos elmosódását és a jelenség összetettségét példázza, hogy számos olyan rendészeti funkció létezik, melyeket az állami rendészet magának tart fenn, ugyanakkor már ezek esetében is megfigyelhető némi magánosítás részben, de nem kizárólag; jó példa erre az állami vagyon őrzésének magán gazdasági társaságoknak történő kiszervezése (outsourcing). Ugyanakkor ide sorolható igen érdekes kérdéskör a magánnyomozói tevékenység relatív törvényi – nehezen értelmezhető és sok kérdést nyitva hagyó – szabályozása (Mészáros, 2010), illetőleg szabályozatlansága, melynek egyik alapkérdése az anyagi ellenszolgáltatás keretében végzett információszerző tevékenység jogszerűségbe és objektivitásába vetett jogalkotói bizalom kérdése, az igazság esetleges elfedésének anyagilag motivált érdeke; feltéve a kérdést, ami törvényes az eredményes-e, illetőleg ami eredményes, az törvényes-e?

Tanulmányunkban a sokak által csak kevésbé ismert, sok esetben legendákkal, vélt és valós történetekkel kísért magánnyomozói tevékenység magyarországi történeti fejlődését, jogi szabályozását és kriminalisztikai sajátosságait vizsgáljuk meg.

Magánkutató (magánnyomozó) irodák története és szabályozása hazánkban

A honi rendészettörténetet vizsgálva, abban vitathatatlan részt követelt magának a magánkutató (magánnyomozó) irodák működése, amelyekkel kapcsolatban 1913-ban került kiadásra az első jogszabály, a 135.585/1913. B.M sz. m. kir. belügyminiszteri körrendelet a magánkutató (magándetektív) irodák működésének szabályozására. Az 1914. február 1-jén hatályba lépő rendelet bevezetője szerint „*az utóbbi időben igen elszaporodtak azok a vállalatok, amelyek különböző elnevezések alatt, mint magánkutató (magándetektív) irodák, az ipartörvény hatálya alá nem eső üzletszerű foglalkozásként megfigyelések és kutatások útján bizalmas természetű értesülések szerzésére vállalkoznak – a közönség megtévesztésével működésüket gyakran oly feladatok teljesítésére is kiterjesztve, amelyek a közhatóságoknak vagy közegeiknek vannak fenntartva*”. A magánkutató iroda tulajdonosa és alkalmazottai számára a „detektív” név használatát megtiltó rendelet megalkotásának a célja a „*közrendre és a közönség érdekére származható káros visszaélések megelőzése*”,² a rendőrhatalósági felügyelet alá sorolt magánnyomozói tevékenység engedélyeztetésének és folytatásának normatív szabályozása volt.

2 135.585/1913. B.M sz. m. kir. belügyminiszteri körrendelet.

Az első világháború következtében megváltozott életviszonyok negatív hatásaként az irodák egy része beszüntette tevékenységét.³ Továbbá a rendőrség államosításáról szóló 1919. október 1-jei, 5047/M. E. szám alatt kiadott rendelet az igazgatási rendészet egyes kérdéseiben új állapotokat teremtett, így a szabályozás – a magánkutató (magándetektív) irodák működésének szabályozása iránt kiadott m. kir. belügyminiszter 99.546/IV. 1921. számú körrendelet alapján – módosításra került. Ahogyan akkoriban a magyar rendőrség első napilapja, *A Rend* 1926-os lapszáma kiemelte: „*a magándetektív a hivatalos rendőrségnek mintegy nélkülözhetetlen kiegészítője az egyén bővebb védelmezésében*” (Sz. n., 1926).

A második világháborút követően azonban 1949-ben a magánnyomozói tevékenységet – a magyar állam szovjet államtípussá minősítése miatt – a 458700/1949. (X. 16.) BM rendelettel betiltották. A rendelet – amelynek 1. §-a kimondta, hogy „*Magánkutató (magánnyomozó) irodát fenntartani, valamint magánnyomozói tevékenységgel, kutatások, bizalmas megfigyelések és ezzel kapcsolatos adatszolgáltatások teljesítésével üzletszerűen foglalkozni tilos*”⁴ – kihágásnak nyilvánította, valamint pénzbüntetéssel és elzárással rendelte büntetni a tilalom megszegőjét, egyúttal hatályon kívül helyezte a magánnyomozói tevékenység addigi jogi alapját jelentő 45800/1923. sz. BM rendeletet (Mészáros, 2010). Mindezt megerősítette a 6/1982. (VIII. 1.) MT rendelet, valamint a 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet hatályba lépése is, amely már kifejezetten megtiltotta a magánnyomozói tevékenység végzését.

Az 1987-ben kiadott – a mai magyar jogszabályi hierarchiában kormányrendelettel egyenértékű – minisztertanácsi rendeletben továbbra is tiltott tevékenységként értelmezték a magánnyomozást, míg, ha szűk körben is, de már engedélyezték a vagyonvédelmi tevékenység végzését.⁵ Ezt követően viszont akár forradalmi előrelépésnek is tekinthetjük a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szóló 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendeletet, amely – azon túl, hogy hatályon kívül helyezte a korábbi minisztertanácsi tilalmat –, szűk fél évszázadot követően, első ízben legalizálta és szabályozta a magánnyomozói tevékenységet. A magánnyomozói tevékenységet leíró kormányrendelet az 1998. évi

3 Magyarországon a magánkutató irodák száma 1916-ig 20-ra emelkedett. Budapesten 1918-ban 12 iroda 16 alkalmazottal, majd az 1920-as években 27 iroda működött. A 19. század végétől 1945-ig országosan 200–250 fő foglalkozhatott magánnyomozással, majd a két világháború közötti időszakban megközelítőleg 50 fő végezhetett folyamatosan magánnyomozó tevékenységet. A második világháború után Sopronban, Szombathelyen, Székesfehérváron, Pécsen és Kaposváron összességében 15 magánnyomozó iroda működött.

4 458700/1949. (X. 16.) BM rendelet 1. §.

5 24/1987. (VII. 22.) MT rendelet.

IV. törvény követte, amelyet a jelenleg is hatályos személy és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (SzVMt.) váltott fel (Mészáros, 2010). Szomorú tényként, mindhárom jogszabály jellemzőjeként jelölve, hogy a személy- és vagyonvédelmi rendelkezések mellett elsikkadt a magánnyomozói tevékenység részletes szabályainak megalkotása, azok csak nehezen értelmezhető, homályos és ellentmondásos rendelkezéseket tartalmaztak a magánnyomozásra vonatkozóan.

A magánnyomozás jogi szabályozása

A törvény már említett alulszabályozottsága viszonylag komplikált, és problémás helyzetet teremtett a magánnyomozás terén. A szakemberek és a rendészeti kutatók egyöntetű véleménye alapján szükség lenne a jogszabály módosítására, illetve akár vagyonőri tevékenységtől elkülönített, önálló norma megalkotására (Mészáros, 2010). Erre az elmúlt években több kezdeményezés, sőt jogszabálytervezet is született, azonban a változás elmaradt.

Tanulmányunk ezen részében a már említett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény magánnyomozásra vonatkozó, hatályos normatív elemeit vesszük górcső alá, mint a tevékenység jogi szabályozásának egyik elemét. Rámutatva ezzel arra is, hogy a magánnyomozás tekintetében figyelembe kell venni például az adatvédelemre vonatkozó rendelkezéseket, a polgári jogi viszonyokkal foglalkozó szabályozót és a jogszabályok megsértése, be nem tartására vonatkozó szankcionális normákat, hiszen a törvények és rendeletek komplexitása adja meg azon jogi kereteket, amelyek mentén a magándetektívek jogszerűen teljesíthetik megbízásukat.

Az SzVMt-t magánnyomozói tevékenység végzéséhez szükséges, magánnyomozóra, illetve a magánnyomozói vállalkozásra vonatkozó alanyi feltételek szempontjából vizsgálva látható, hogy a tevékenység szervezéséhez, irányításához, illetve közvetlen végzéséhez a rendőrség által, a magánnyomozó kérelmére kiállított igazolvány szükséges. Ezt az igazolványt olyan nagykorú, cselekvőképes, büntetlen előéletű magyar állampolgár, illetve a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy kaphatja meg, aki legalább középfokú végzettséggel és előírt szakképesítéssel rendelkezik.⁶ A működési engedély birtokában a magánnyomozó a tevékenységét minden esetben a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) szabályai szerint elkészített megbízási (vállalkozási) szerződés alapján, valamint érvényes, a megbízás

6 2005. évi CXXXIII. törvény 6. §.

teljesítése során okozott károk megtérítését, valamint a sérelemdíj megfizetését szolgáló felelősségbiztosítás és igazolvány birtokában végezheti.⁷

A törvényben megjelenő összeférhetetlenségi szabály alapján nem lehet vezető tisztségviselője magánnyomozói vállalkozásnak, illetve önálló vállalkozás keretében sem végezhet magánnyomozói tevékenységet a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok (Alkotmányvédelmi Hivatal, Információs Hivatal, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ), illetve a rendőrség hivatásos állományú tagja.⁸

Az SzVMt alapján a magánnyomozónak, magánnyomozói vállalkozásnak (szerződésnyilvántartó) naplót kell vezetnie a szerződésekről. Ebben rögzíteni kell a szerződéskötés és annak megszűnése idejét, a megbízó(k) nevét és lakcímét – cég esetében a székhelyét –, valamint a megbízás teljesítésében ténylegesen részt vevő személy(ek), bevont vállalkozás(ok) és egyéb közreműködő(k) körét.

A hatályos Ptk. kimondja, hogy a jogellenes célú vagy tartalmú, illetőleg jó erkölcsbe ütköző szerződés semmis,⁹ és ez érvényes a magánnyomozói megbízásra is. Ebből következik, hogy a magánnyomozói feladat csak a megbízó legális – vagy legalábbis jóhiszeműleg annak vélt – jogainak érvényesítését, jogos érdekeik védelmét szolgálhatja, és semmi esetre sem lehet öncélú, vagy illegális érdekeken alapuló.

Lényegesnek tartjuk megemlíteni, hogy magánszemély jogos érdeke ad felhatalmazást arra és teszi jogszerűvé a magánnyomozó számára a személyes adatok¹⁰ érintett hozzájárulása nélküli kezelését.¹¹ Ugyanakkor a magánnyomozó erkölcsi felelőssége is jelentős, hiszen a magándetektívek gyakran személyes és a legtöbb esetben szenzitív információkkal dolgoznak. Az erkölcsi felelősség leginkább az emberek magánéletének lehetőség szerinti tiszteletben tartásában rejlik, a törvény keretein belül végzett adatgyűjtés esetén is. Ezen kívül fontos a megbízó által a magánnyomozóba fektetett bizalom, úgy a munka megfelelő szakmai színvonalon történő teljesítése, mind pedig a tevékenységért járó munkadíj megállapítása tekintetében is. A bizalommal való visszaélés,

7 2005. évi CXXXIII. törvény 5–6.§.

8 2005. évi CXXXIII. törvény 3. §.

9 2013. évi V. törvény 6:95–6:96. §.

10 A személyes adat: azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító, vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (GDPR) 4. cikk 1. pont szerint.

11 GDPR 6. cikk (1) bekezdés c) és d) pont.

a munka jellegéből adódóan komoly következményekkel járhat, ezért rendkívül fontos az erkölcsileg fedhetetlen magánnyomozó vagy magánnyomozó iroda kiválasztása, megbízása. Ahogyan arra a Magyar Detektív Szövetség a honlapján is felhívja a figyelmet, „*El kell ismernünk, a fentiekből adódóan a megbízók számára egy magánnyomozó kiválasztása és megbízása jelentős kockázatokkal járhat. Közhiteles és nyilvános nyilvántartás hiányában nem könnyű azonosítani a szürke zónában mozgó – biztonsági tanácsadás álcája mögé bújó, hatósági engedéllyel nem rendelkező – a feketegazdaságban tevékenykedő, és semmiféle engedéllyel nem rendelkező, magát mégis magánnyomozónak való cégeket és vállalkozókat. A magánnyomozó titoktartási kötelezettsége miatt referenciákat nem mutathat be a leendő ügyfelének, így minden nyomozó számára komoly nehézséget jelent a szakmai felkészültség, még inkább a hitelesség bizonyítása*” (URL2). A magánnyomozóknak tehát meg kell találniuk az egyensúlyt a megbízó érdekei és az etikailag, erkölcsileg helyes cselekedetek között. Az átláthatóság, az integritás és az objektivitás alapvető erkölcsi irányelvek ebben a szakmában annak érdekében, hogy elkerüljék a helytelen információszerzési módszereket, illetve a jogsértéseket.

Tekintettel a magánnyomozó és az őt megbízó közötti bizalmi viszonyra, valamint az adatgyűjtés során megismerhető személyes adatokra, a magánnyomozót titoktartási kötelezettség terheli szerződés szerinti tevékenység ideje alatt, valamint az után is minden olyan tény és adatot illetően, amelyről a szerződés teljesítése során, azzal összefüggésben szerzett tudomást.¹² A magánnyomozó a beszerzett adatokról csak a megbízót tájékoztathatja, kivéve a hatósági eljárásban foganatosított tanúként történő kihallgatása esetét.¹³

Az SzVMt szabályai szerint a magánnyomozói tevékenység nem irányulhat diplomáciai, konzuli képviseletek, az ezekkel egy tekintet alá eső nemzetközi szervezetek, valamint azok tagjainak tevékenységére, illetve a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (Btk.) meghatározott hivatalos és külföldi hivatalos személy hivatalos tevékenységére.¹⁴ Az pedig már itt is felmerül, hogy vajon mit tekinthetünk pontosan az ilyen személyek hivatalos tevékenységének és miket nem.

Az eddigiekben ismertetett feltételek mellett tehát a magánnyomozó, jogszerű megbízási szerződése teljesítése érdekében, a megbízó jogait gyakorolja a szakmai képzettsége, képességei alapján a kriminalisztikai eszközök SzVMt-ben rögzített specifikumaival és korlátaival. A tényleges tevékenységet vizsgálva pedig

12 2005. évi CXXXIII. törvény 22. § (1) bekezdés.

13 2005. évi CXXXIII. törvény 22. § (3) bekezdés.

14 2005. évi CXXXIII. törvény 35. §.

kimondhatjuk, hogy a magánnyomozó nyomozásnak aposztrofált tevékenysége nem más, mint egy komplex, számos lehetőséggel bíró adatgyűjtés.

Az SzVMt megfogalmazásában megbízás teljesítése során a magánnyomozó adatot gyűjthet, felvilágosítást kérhet.¹⁵ Az adatgyűjtés fogalmi meghatározásához ki kell tekinteni az SzVMt-n túli területekre. Az adatgyűjtés fogalmi meghatározását tekintve az egy *„olyan folyamat, amelyben a kiválasztott módszerek és technikák segítségével a kívánt adatok megszerzése történik az érintettől, ill. a válaszadótól. Magánbiztonsági értelemben pedig a törvény által a magánnyomozó számára biztosított információszerzési mód, az adott ügyre vonatkozó megbízási szerződés teljesítéséhez, a hatályos jogszabályok alapján”* (Boda, 2019).

A büntetőeljárásról szóló törvény szerint *„az ügyészség, a nyomozó hatóság, a rendőrség belső bűnmegelőzési és büntfelderítési feladatokat ellátó szerve, valamint a rendőrség terrorizmust elhárító szerve adatgyűjtést végezhet a bűncselekmény gyanújának megállapítása céljából, illetve annak tisztázása érdekében, hogy vannak-e bizonyítási eszközök és ezek hol találhatók”*.¹⁶ Ennek során a hatóság törvényben meghatározott nyilvántartásokból, adatokból, nyilvános vagy jogszerűen nyilvánosságra hozott adatállományból, illetve forrásból adatokat gyűjthet, bárkitől felvilágosítást kérhet, kép-vagy/és hangfelvétel bemutatásával személy vagy tárgy kiválasztását, azonosítását eszközölheti, illetve bűncselekmény helyszínét megvizsgálhatja. A hatóság eljáró tagja mindezen adatgyűjtésről feljegyzést készít.¹⁷ Az adatgyűjtés (információszerzés) – nem feltétlenül leghatékonyabb, legcélravezetőbb, de kétségtől legegyszerűbb módja – a megbízás tárgyát képező eseménnyel, személlyel kapcsolatosan releváns információval bíró személy vagy személyek beazonosítása, felkutatása és meghallgatása.

Az adatgyűjtés egyik talán legegyszerűbb, teljesen nyílt, legális módszerei közé tartozik az érintett személyek meghallgatásán túl a különböző sajtóanyagok, közlemények elemzése, az interneten végzett adatgyűjtés, ma népszerű, de kissé téves szóhasználatban az OSINT (open source intelligence – nyílt forrású információszerzés) is. A nyílt forrású adatgyűjtés jogi akadályokba nem ütközik, hiszen az adatgyűjtéssel érintett személy maga az, aki az adatait közzé teszi, ezzel kvázi hozzájárul személyes adatai kezeléséhez.

Ennél nehezebb, nagyobb előkészítést, mélyebb szakmai felkészültséget igénylő, de sok esetben egyetlen eredményt biztosító módszer a konspirált adatgyűjtés.

15 2005. évi CXXXIII. törvény 34. §.

16 2017. évi XC. törvény 267. § (1) bekezdés.

17 2017. évi XC. törvény 267. § (3) bekezdés.

Az adatgyűjtés két végrehajtási módszere közötti különbség az, hogy a leplezett adatgyűjtés, puhatolás – vagy akár a komplexebb környezettanulmányozás – során egy úgynevezett legenda kerül alkalmazásra, ami a „*magánnyomozó megbízása szerint adatgyűjtésekor használt fiktív személyazonosság vagy fedőtörténet*” (Boda, 2019). A legenda lehet teljesen fiktív, de lehet valós alpra épülő, kitalált identitás vagy esemény, amely alkalmas az adatgyűjtés sikeres végrehajtására, ezáltal a magánnyomozói megbízási szerződés teljesítéséhez szükséges adatok beszerzésére.

A büntetőügyekben eljáró hatóságok leplezett eszközök alkalmazására feljogosított tagja, bírói és ügyési engedélyhez nem kötött leplezett eszközként az eljárás valódi céljának titokban tartásával a bűncselekményre vonatkozó információt gyűjthet, ellenőrizhet,¹⁸ azonban a jogalap nélkül végrehajtott leplezett adatgyűjtés magával vonhatja a büntetőjogi felelősségre vonást.¹⁹

A legendával végzett adatgyűjtés során a magánnyomozó a másnak magánlakásába, egyéb helyiségébe vagy ehhez tartozó bekerített helyre az ott lakónak vagy azzal rendelkezőnek akarata ellenére, vagy megfélemlítéssel nem mehet be, vagy maradhat benn, mert abban az esetben magánlakásértés szabálysértését követi el.²⁰ Amennyiben a kialakított legenda hivatalos eljárásra épül (például a magánnyomozó önkormányzati tisztviselőként, vagy a Központi Statisztikai Hivatal nevében eljárva statisztikusként stb.), úgy a magánnyomozó már nem a magánlakásértés szabálysértéséért vonható felelősségre, hanem annak bűncselekményi alakzatáért.²¹

A helyzetre épülő, tisztán magánnyomozói kompetencia annak megválasztása, hogy a magánnyomozó nyílt vagy leplezett adatgyűjtést hajt végre. A döntés meghozatalára pedig leginkább a szakma gyakorlásával járó tapasztalat fogja megadni a választ.

A leplezett adatgyűjtés másik speciális és rendkívül eredményes módja, s ebből eredően leggyakrabban alkalmazott, legkiemelkedőbb szegmense a követés, megfigyelés, ami „*magánlakáson kívül tartózkodó személyek tevékenységének, valamint események, történések megismerése*” (Boda, 2019). Amennyiben a megfigyelt személy magánlakásban, vagy azzal azonos megítélésű helyen tartózkodik, a magánnyomozó saját érzékszerveivel való megfigyelése – akár ablakon keresztül belátva is – legális, mert az érintettnek kell gondoskodnia magánszférájának védelméről. Büntetőjogi szempontból ez az egyetlen kivétel a magánlakást érintő adatgyűjtések tilalma alól.

18 2017. évi XC. törvény 214. (4) bekezdés a) pont és a 215. § (2) bekezdés.

19 2012. évi C. törvény 305. §.

20 2012. évi II. törvény 166. §.

21 2012. évi C. törvény 221. §.

Amíg fogalmi meghatározás csak a magánlakás sérthetetlenségét emeli ki, addig az SzVMt különösebb magyarázatot nem igénylő okokból már kifejezetten tiltja kép- és hangfelvétel készítését olyan helyen, ahol a megfigyelés az emberi méltóságot sértheti, így különösen öltözőben, próbafülkében, mosdóban, illemhelyen, kórházi szobában és szociális intézmény lakóhelyiségében.²²

Rendkívül fontos szabály az, hogy magánnyomozó az adatgyűjtő tevékenysége során kép- és hangfelvételt a megbízási szerződés keretei között, a személyes adatok védelmére és a személyiségi jogokra vonatkozó szabályok megtartásával készíthet, használhat fel.²³

A gyakorlat azt mutatja, hogy sok esetben a megfigyelés hatékony végrehajtásához a kor színvonalának megfelelő, fejlett technikai eszközre van szükség, ami az észlelteket megkérdőjelezhetetlen alátámasztásához nélkülözhetetlen. A technikai eszköz segítségével végrehajtott megfigyelés során kiemelt figyelmet kell fordítani a megfigyelt személy tartózkodási helyére, a megfigyelés lokalitására, mert ez határozza meg a jogi kereteket. Amennyiben a megfigyelt személy nyilvános, vagy a közönség számára nyitva álló helyen, illetve közösségi közlekedési eszközön van, úgy a magánnyomozó a megbízási szerződés keretei között érzékszerivel végzett megfigyelésen túl, akár kép- és hangfelvételt készíthet, illetve használhat fel. Ugyanakkor az abszolút tilalmi helyzet áll fenn, ha a megfigyelés célszemélye, tárgya, eseménye, kapcsolata magánlakásban, vagy azzal azonos megítélésű helyen (például magánjárműben) tartózkodik, s ezt a magánnyomozó technikai eszközzel kívánja (akár külső helyről, akár eszköz bejuttatásával) dokumentálni. Szintén tilos a magánlakás, illetve ezzel azonos jogi védelem alatt álló ingatlanon belüli események megfigyelése kép-, illetve hangfelvétel készítése pilóta nélküli légitánc (közismert néven drón) használatával. Végül a technikai eszközök igénybevétele végzett megfigyelés kapcsán meg kell még említeni azt, hogy – egyéb jogi szabályozók alapján – a magánnyomozó nem alkalmazhat kettős felhasználású,²⁴ vagy haditechnikai²⁵ eszközt.

22 2005. évi CXXXIII. törvény 34. § (2) bekezdés.

23 2005. évi CXXXIII. törvény 34. § (1) c) pont.

24 A kettős felhasználású termékek kivételére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról szóló Európai Parlament és Tanács (EU) 2021/821 rendelet szerint kettős felhasználású termékek, azok a termékek, beleértve a szoftvert és a technológiát is, amelyek polgári és katonai célokra egyaránt felhasználhatók, és amelyek körébe beletartoznak azok a termékek, amelyek felhasználhatók nukleáris, vegyi vagy biológiai fegyverek vagy hordozóeszközök tervezésére, kifejlesztésére, gyártására vagy alkalmazására, ideértve azokat a termékeket is, amelyek egyaránt felhasználhatók nem robbantási célokra és nukleáris fegyverek vagy más nukleáris robbanószerkezetek előállításához történő, bármilyen formájú hozzájárulás céljára.

25 156/2017. (VI. 16.) Korm. rendelet.

A megfigyelés tapasztalatait, a beszerzett információkat a magánnyomozást teljesítő szakember kellő részletességgel rögzíti az úgynevezett megfigyelési jelentésben. A jelentésbe ágyazva elhelyezhetők a megfigyelés során, jogszabályi keretek szerint készített releváns fényképfelvételek, de a jelentéséhez mellékelhetők fotó-, video-, audio-, illetve audiovizuális felvételek is. A precíz dokumentáció rendkívül fontos nem csak a megbízás eredményessége szempontjából, de a megbízó felé történő korrekt elszámolás érdekében is.

A SzVMt lehetőséget ad a magánnyomozó számára adattárakból történő adatkérésre. Ennek keretein belül a magánnyomozó az ingatlan-nyilvántartásban, az egyéni vállalkozók nyilvántartásában és a cégnyilvántartásban lévő adatokról kivonatot, másolatot készíthet, de kizárólag abban az esetben, ha arra a megbízó külön felhatalmazta. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásából és a közúti közlekedési nyilvántartásból is kérhet adatszolgáltatást, ha arra a megbízó is jogosult, feltéve hogy a tájékoztatást az érintett nem tiltotta meg, illetve ha jogszabály arról másként nem rendelkezik.²⁶

Az alakszerű nyomozás teljesítésére, tehát a büntetőeljárás folytatására jogosult szervek számára az adatszolgáltatás bármely szervtől, jogi személytől vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezettől kérhető, bár bizonyos magánszférát mélyen érintő, különleges – elektronikus hírközlési, postai, banki, illetve egészségügyi – adatok tekintetében ügyészi engedély szükséges.²⁷ A Büntetőeljárásról szóló törvény alapján megkeresett a hatóság által megadott határidőn belül ingyenes adatszolgáltatásra kötelezett.²⁸

Az SzVMt tételes felsorolása és a büntetőeljárás törvényben definiált szabályok összevetése alapján egyértelműen látszik, hogy a magánnyomozók hozzáférése a hatósági adattárakhoz – minden bizonnyal éppen a már taglalt személyes adatok védelme okán – jóval szűkebb, így az ilyen irányú adatgyűjtési lehetőségek behatároltabbak.

Az SzVMt a magánnyomozói tevékenység kapcsán megemlíti még azt, hogy a magánnyomozó más részére szóló zárt küldemény tartalmát csak a címzett vagy a feladó előzetes hozzájárulásával ellenőrizheti. A levéltitok védelme szintén hangsúlyos alapjog, ezért nincs lehetőség a más számára küldött, zárt küldemény önkéntes megismerésére.

A magánnyomozás jogi kereteit megvizsgálva, és összehasonlítva a büntetőeljárás kódexben rögzített kriminalisztikai eszköztárral, a bizonyítási eljárásokkal, tárgyi és személyi bizonyítékok, valamint a leplezett eszközök rendszerével

26 2005. évi CXXXIII. törvény 34. § (1) a), b) pont.

27 2012. évi C. törvény 261–262. §.

28 2012. évi C. törvény 264. § (1) és (2) bekezdés.

látható, hogy bár a magánnyomozás szabályozása egyszerűsített és sok tekintetben a hatósági nyomozás lehetőségeihez képest korlátozott, alapvetően azonos alapokon nyugvó jellemzőket tartalmaz, és ez érzékelteti, sőt predesztinálja a magán és állami biztonság közötti határok elmosódásának jövőbeni útját.

A magánnyomozás kriminalisztikája

A kriminalisztika „*multidisziplináris bűnügyi tudomány, amely a hatályos jogi szabályozásnak megfelelően tudományosan megalapozott eszközöket, módszereket és eljárásokat dolgoz ki a felderítés és a bizonyítás, valamint a bűncselekmények megelőzése érdekében*” (Boda, 2019). A kriminalisztika a bűncselekmények nyomozásának tudománya, amely diszciplína részét képező alapelvek, taktikai ajánlások és eljárási módszerek az egyes bűncselekmények nyomozása során meghatározó jelentőséggel bírnak; gondolva például arra, ha tényeket kell megállapítani, adatokat beszerezni és értékelni, verziókat felállítani vagy egy esemény/jelenség lehetséges magyarázatait kell definiálni (Mészáros, 2015). A bűnügyi nyomozás alatt tehát azt valamely a múltban megtörtént esemény, jelenség megismerésére irányuló, adatokkal és az azokra épülő verziókkal végzett szellemi és gyakorlati tevékenységet értjük, míg a magánnyomozás alatt a múlt, jelen jövő megismerésre irányuló sokrétű adatgyűjtést.

A bűnügyi nyomozással rokon vonásokat mutató – attól azonban eltérő sajátosságokkal, sajátos adatgyűjtési módokkal jellemezhető – magánnyomozás, mint sokrétű adatgyűjtő tevékenység eszköztára, alapvetően a kriminalisztika tudományára támaszkodik, szem előtt tartva annak fő Mi?, Hol?, Mikor, Kivel?, Hogyan?, Miért? kérdéseinek megválaszolását. A kriminalisztikai gondolkodás, magánnyomozás során is használt, talán legrelevánsabb elemeiként említjük az alábbiakat:

- verziók felállítása, ellenőrzése (szükségessége és folyamata azonos fontosságú a bűnügyi és a magánnyomozásban) (Sasvári, 2011),
- fordított kauzalitás (múltban történt események vizsgálata során a magánnyomozó a fordított okozatosság elve alapján következtet vissza az okra) (Sasvári, 2008),
- nyomozás tervezése és szervezése (a bűnügyi nyomozáshoz hasonlóan a magánnyomozás sem lehet ad hoc jellegű, az egyes lépéseket, a teljes adatgyűjtési folyamat tudatosan kell előre megtervezni),
- taktikai ajánlások betartása (magánnyomozás során is célszerű a kriminalisztika által kidolgozott taktikai ajánlások betartása, például a meghallgatási, követési, bizonyítási stb. technikák alkalmazása),

- értékelő-elemző munka (beszerzett adatok értékelése, elemzése),
- metodikai elemek (egyes bűncselekménytípusokra kidolgozott szakmai/eljárási protokollok) alkalmazása (Sasvári, 2008; Mészáros, 2015).

Érdekességgként jelöljük a magánnyomozói és az ügyvédi hivatás közötti hasonlóságokat, hiszen mindkét tevékenység bizalmi kapcsolatot feltételez az ügyfél és a szolgáltatást nyújtó között, amelynek során alapvető követelmény a diszkréció és a foglalkozási titoktartási kötelezettség betartása. A magánnyomozó az ügyvédhez hasonlóan a megbízó nevében jár el, az ő jogosultságait gyakorolja, érdekeit képviseli, továbbá mindkét hivatás célja a megbízó jogainak érvényesítése, kötelezettségeinek teljesítése vagy éppen érdekeinek védelme. Rámutatva, hogy jelenkorunkban a magánnyomozás *„egy vállalkozás (egyéni vállalkozás, illetve egyéni cég vagy gazdasági társaság) keretében nyújtott szolgáltatás, amelyet a magánnyomozó a polgári jog szabályai alapján megkötött megbízási szerződés alapján, természetesen ellenszolgáltatás fejében végez”* (Mészáros, 2015).

A biztonság mint szolgáltatás – szabad és tiszta piaci viszonyok között – vállalkozás keretében történő nyújtása esetén csak az a vállalkozás marad „életben”, amely megfelelő szintű és ár-érték arányú, törvényes alapokon nyugvó, piacképes szolgáltatás nyújtására képes és alkalmas. Ezzel pedig elérkeztünk a magánnyomozás egyik legnagyobb érdeklődésre számot tartó kérdéséhez: „Miért fordulnak az emberek magánnyomozókhoz?” Sokaknak ekkor a hűtlen (házas)társ félrelépésének/megbízhatóságának vizsgálata jut eszébe, amely kérdésre a megbízó gyakran csak sokmillió forint (értsd: Budapesten magánnyomozással foglalkozó cég óradíja 20 ezer forint plusz áfa körül mozog, a megfigyeléshez pedig legalább három gépjárműre, 6–7 szakemberre és technikai eszközökre van szükség, akár hónapokon keresztül, nem beszélve az egyéb módú információszerzés költségéről) megfizetését követően kaphat választ. Ugyanakkor a magyar polgári jogban (kivéve, ha a házassági vagy egyéb szerződés ezt kifejezetten meg nem fogalmazza) semmilyen relevanciával nem bír a hűtlenség bármilyen irányú bizonyítása. Ennek alapján könnyen megérthető, hogy az úgynevezett „bugyiügyek” csak kisebb súllyal vannak jelen a honi magánnyomozásokban.

Miért fordulnak magánnyomozóhoz?

Az emberek magánnyomozóhoz fordulnak, ha a rendőr, vagy más hatóság eljárása nem az általuk várt eredményt hozta, illetőleg ha az eljárás eredményre nem vezetett; amennyiben valamely okból nem tudnak, vagy nem akarnak

a hatóságokhoz fordulni, vagy a kérdéses ügy nem tartozik a hatóságok hatáskörébe. Tradicionális magánnyomozói szolgáltatásnak tekinthetők az alábbiak:

- eltulajdonított vagy elveszett dolgok megkeresése,
- partner, házastárs hűségének vizsgálata, próbára tétele,
- magánéleti viszonyokkal kapcsolatos adatgyűjtés,
- barát, üzlettárs becsületességének vizsgálata, próbára tétele,
- eltűnt vagy hiányzó rokon megkeresése,
- eltűnt vagy ismeretlen helyen tartózkodó, illetve bujkáló személyek felkutatása,
- megoldatlan bűnügy elkövetőjének megkeresése,
- cégen belüli leendő vagy jelenlegi alkalmazott leellenőrzése,
- gazdasági társaságok és más szervezetek vezető tisztségviselőinek, illetve alkalmazottainak biztonsági ellenőrzése,
- különböző gazdasági és bűnügyi jellegű információk, bizonyítékok megszerzése,
- környezettanulmány készítése,
- biztosítási események vizsgálata,
- céginformációk beszerzése, cégtörténetek megírása, céghálózatok feltérképezése,
- jogszerű adósságkezelések, birtokvédelmi eljárások előkészítése (esetleg lefolytatása is),
- leendő és jelenlegi üzleti partnerek megbízhatóságának ellenőrzése,
- multinacionális, nagykereskedelmi környezetben veszteségmegelőzés, céges belső vizsgálatok,
- gazdasági jellegű ügyekben szakértői vizsgálatok,
- polgári és büntetőügyekben tanúk felkutatása és meghallgatásuk végrehajtása, illetve más kiegészítő bizonyítékok beszerzése stb.

A teljesség igénye nélkül elkészített fenti felsorolás – különös tekintettel napjaink dinamikusán változó életviszonyaira – szinte végtelen számú elemmel bővíthet. Az egyes megbízók:

- alkalmazhatnak kifejezetten a magánnyomozásra szakosodott cégeket,
- saját szervezetükön belül létrehozhatnak az üzleti hírszerzéssel, elhárítással, veszteségmegelőzéssel foglalkozó biztonsági részlegeket (például a Marriott International szállodalánc biztonsági tevékenységet ellátó személyének hivatalos elnevezése loss prevention manager, azaz veszteségmegelőzési menedzser), vagy
- egyes kényesnek ítélt természetű ügyek esetén alkalmazhatnak a cégműködéssel kapcsolatos belső vagy külső információk beszerzésére fedett módon működő cégeket (például létezik olyan cég, amely más piaci szolgáltatás címén állít ki számlát információszerző tevékenységről).

Amennyiben egy tiszta piaci viszonyok között, minden szempontból törvényesen működő magánnyomozóról (vállalkozásról) beszélünk, akkor a megbízás elvállalását megelőzően mindig meg kell vitatni az ügyet az ügyféllel és mérlegelni kell az annak megoldásához szükséges törvényes és etikus megoldásokat, indokolt esetben a hatósághoz való fordulást kell javasolni (például eltűnt személy, tárgy, magánéleti, biztosítási esemény, cégek belső vizsgálata, egyéb bűncselekmények stb. esetén). Az ügy vállalása esetén előzetes becsülő költségvetést indokolt készíteni (az ügy szakaszolásával), a várható eredménytermék(ek) átadásának és költségének megjelölésével (a megbízót az eljárás során folyamatosan tájékoztatni szükséges, visszajelzéseket kell adni és kapni, hogy a megfelelő irányban haladunk-e a magánnyomozás során).

Törvényes módon kell vezetni a vizsgálatot úgy, hogy a begyűjtött bizonyítékok adott esetben a bíróság előtt is felhasználhatók legyenek. Ugyanez vonatkozik az összegyűjtött dokumentumok és bizonyítékok beszerzésére, tárolására és elemzésére, a megbízást lezáró magánnyomozói jelentés elkészítésére, különös tekintettel annak jövőbeni felhasználási lehetőségeire.

A törvényes eljárás során nem szabad elfelejtkeznünk róla, hogy a magánnyomozó:

- hatósági jogkörrel nem rendelkezik, a hatóság eljárását nem akadályozhatja,
- hatóságra utaló elnevezést, formaruhát, illetve hatósági jellegre utaló, megtevesztésre alkalmas egyéb jelzést vagy címet, rendfokozati jelzést nem hordhat/viselhet,
- tevékenysége végzésekor az igazolványát köteles magánál tartani és a hatósági ellenőrzéskor azt bemutatni (rendőrség igazgatásrendészeti és bünyügyi szolgálati ága jogosult ellenőrizni),
- több megbízó érdekében csak akkor járhat el, ha azok érdekei nem ellentétesek,
- olyan megbízást, amely a korábbi megbízó érdekeit sértheti, csak akkor teljesíthet, ha a korábbi szerződés megszűnésétől számított három év már eltelt,
- a megbízott és a megbízó között létrejövő szerződés egyenrangú felek között, közös megegyezés alapján, a polgárjog térségében valósul meg, így a megbízást írásba kell foglalni (törvény erejénél fogva, szerződés nyilván tartó napló vezetésére kötelezett, amelynek megőrzési ideje öt év).

A magánnyomozót a tevékenység folytatásáról szóló törvényi rendelkezések szerint nem illeti meg több jog, mint magát a megbízót; tevékenysége a „nemo plus iuris” elv²⁹ alapján a megbízó meghosszabbított kezéként is értékelhető.

29 A római jogból ismert és a dologi joghoz köthető alapelv, mely szerint senki sem ruházhat át több jogot, mint amivel maga is rendelkezik.

Jogsabályi korlátokkal szabályozott munkavégzésével kapcsolatban titoktartásra kötelezett, tanúként való meghallgatása során azonban igazmondási kötelezettség terheli (szerződésben vállalt titoktartás alól felmentést kérhet/kaphat a megbízótól).

Cikkünk korábbi részében említettük, de kriminalisztikai aspektusból is elemzést igényel a magánnyomozás kapcsán felmerülő rendkívül nagyszámú, valamennyi magánnyomozót próbára tevő morális és jogi kérdés. Ebből néhány.

- Törvényes-e, ami eredményes, illetőleg eredményes-e, ami törvényes?
- Morális kérdések, amelyek alapján mikor, hogyan és miért utasíthatok vissza egy ügyet?
- Mennyire fontos a profitorientáció és eredményközpontúság?
- Szent-e a megrendelő akarata?
- „Az eredményt tegnapra kérem!” Milyen súlyú az időfaktor?
- A megbízó „vért akar-e inni”, vagy csak az értékeit szeretné visszakapni?
- El kell-e menni a büntetőjogi bizonyításig, vagy elég a meggyőzés?
- Igaz-e, amit a megbízó elmond? Milyen mélyen kell ellenőrizni a megbízót és vizsgálni annak motivációját?
- A beszerzett információk közül melyeket tekintjük relevánsnak, ezekből melyeket, miért és hogyan kívánjuk megosztani a megbízóval? Egyáltalán meg kell-e osztani mindent a megbízóval?
- Politikai érdekeket érintő, szenzitív természetű megbízások kérdésköre.
- Szervezett bűnözéshez köthető megbízások kérdésköre.
- Az eredmények felhasználásával (felhasználhatóságával) kapcsolatban, azok esetleges következménye, a felhasználással kapcsolatos erkölcsi felelősség kérdésköre.

A magánnyomozó tevékenysége során alakszerű nyomozati cselekményeket nem végezhet, ugyanakkor számos kriminalisztikai, bizonyításelméleti forrásra támaszkodhat (például tanúvallomás, terhelt vallomása, tárgyi bizonyítási eszköz, szakvélemény, okirat stb., illetőleg lehetősége van szemle, felismerésre bemutatás, bizonyítási kísérlet, helyszíni meghallgatás lefolytatására is). Munkája során szakértőt, szaktanácsadót vehet igénybe (például poligráf, nyelvész, hang-, írás-, okmány-, genetikai szakértő stb.). Ahogy a jogi kereteknél kifejtettük, szigorú jogi korlátok mentén, de leplezett adatgyűjtési eszközöket is alkalmazhat (követés, megfigyelés, legenda használata).

Nyílt forrású információszerzés jelentősége a magánnyomozásban

Napjainkra a legnagyobb hatásfokkal a már említett OSINT, a nyílt forrású információszerzés van jelen egy magánnyomozó tevékenységében.

Az OSINT-tal nagyszámú hazai és nemzetközi szakirodalom foglalkozik, így írásunkban a magánnyomozás szempontjából általunk fontosnak ítélt eljárási elemeket vizsgáljuk meg. A költséghatékony és eredményes vállalkozásműködést hangsúlyozva, „*Minősített forrásokból a felhasználható információ 20%-a szerezhető meg, amire a költségek 95%-át kell áldozni [...] nyílt forrásokból a felhasználható információ 80%-a származik, amihez a költségek 5%-át kell felhasználni*” (Kenedli, 2013). Ezáltal felértékelődik a – megfelelő szakértelem birtokában, célzottan kutatható, bárki által hozzáférhető – nyílt forrású, ingyenesen is elérhető források jelentősége, kiemelve az alábbiakat:

- hagyományos média (újság, rádió, tévé műsorok),
- szürke irodalom (munka és vitaokmányok, kefele nyomatok, kutatási és piackutatási, gazdasági és egyéb jelentések, szabványok, útibeszámlók, jegyzőkönyvek, tanulmányok, disszertációk, tézisek, konferencia anyagok, szakdolgozatok stb.),
- szakértők és megfigyelők személyes tapasztalatai,
- kereskedelmi műholdak felvételei,
- kereskedelmi online információszolgáltatók,
- internet, kiemelve a közösségi hálókat (becslések alapján a világhálón 15 milliárd és 1 trillió közötti oldal található),
- egyéb források (nyelviskolák, tudományos szervezetek, egyetemek, könyvtárak, üzleti életújságírók, civil szervezetek stb.),
- személyes tapasztalatok.

Az alkalmazható OSINT eszközök közül hangsúlyozva az alábbi módszereket:

- innovatív adatbányászat és adatelemzés,
- intelligens nyelvészeti alapokra épülő keresés,
- intelligens keresőmotorok,
- tematikus leválogató rendszer (például RSS-csatornák figyelésének automatizálása),
- közösségi oldalak figyelése (például flash mobok azonnali kockázati értékelése),
- honlapok forráskódjának értékelése, rejtett tartalmak megjelenítése,
- domain search, whois tools (honlap domain-előfizetőjéhez kapcsolható adatok kinyerése),
- magyar és nemzetközi sajtófigyelés (Nyeste & Szendrei, 2019).

A magyarországi magánnyomozói munka során leggyakrabban használt, nyíltan elérhető hazai adatbázisok

1. E-cégjegyzék ([URL3](#)):
 - Sokkal teljesebb sokrétűbb és használhatóbb adatbázist jelentenek a fizetős cégjegyzék szolgáltatások, amik a kapcsolati ábrák mellett az egyéni vállalkozókra vonatkozóan is tartalmaznak adatokat, illetve személyre is lehet benne keresni.
 - Kiegészítő lehetőség a cégbíróságokon elérhető zárt rendszerű cégnyilvántartás, mely a fizetős nyilvántartásoknál ugyan kevésbé jól kereshető, azonban szkenelt, illetve elektronikus verziókban tartalmazza a cégek cégeljárással kapcsolatos adatait, így sok hasznos információt tartalmaz, amiket az online nyilvántartások nem.
2. Elektronikus beszámoló portál ([URL4](#)).
3. Magyarország.hu ingatlan és gépjármű keresőfunkciói ([URL5](#)).
4. Nemzeti jogszabálytár ([URL6](#)).
5. Személy és tárgykörözések nyilvántartásai ([URL7](#)).
6. Nemzeti Adó és Vámhivatal adatbázisok ([URL8](#)):
 - adóalanyok lekérdezése (ez azért fontos nyilvántartás, mert a cégekkel kapcsolatban olyan telephelyeket is tartalmazhat, melyeket a cégbíróságon nem csak a NAV nyilvántartásába jelentettek be),
 - adóhátralékosok nyilvántartása,
 - alkalmazottakat bejelentés nélkül foglalkoztatók,
 - megbízható adózók stb.
7. Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatal adatbázisok ([URL9](#)):
 - állásfoglalások,
 - határozatok.
8. Bírósági adattárak (civil szervezetek, bírósági határozatok) ([URL10](#)).
9. Google (az alapkeresés mellett, fontosak a különböző alszolgáltatások is) ([URL11](#)):
 - Street View,
 - Google kép alapú keresés.
10. Közösségi média (Facebook, Snapchat, YouTube, Tinder, Instagram stb.).
11. Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának adatbázisai (védjegy oltalom, szabadalmi oltalom) ([URL12](#)).
12. Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (helyrajzi szám keresés külföldön) ([URL13](#)):
 - ehhez tartozóan az önkormányzatok rendezési tervei, melyek általában az egyes önkormányzatok weboldalain érhetők el.

13. Arcanum digitális tudománytár. Sajtótermékek digitális formátumban ([URL14](#)).
14. Elektronikus Levéltári Portál ([URL15](#)).
15. Közbeszerzési adatbázis: ([URL16](#)).
16. Kormányzati pályázati portál ([URL17](#)).
17. Östermelők nyilvántartása [URL18](#)).

Az OSINT módszertan esetében, annak folyamatát vizsgálva első fázisként az adatok begyűjtését, másodikként azok feldolgozását, harmadikként az információk elemzését, míg a negyedik és egyben befejező fázisként az OSINT termék megosztását jelöljük. Metodikailag pedig a lexikális, a közösségi hálózat és a térinformatikai elemzést, illetőleg ezek kombinációi jelentőségét hangsúlyozzuk. Továbbá nem mehetünk el szó nélkül az OSINT-hoz szervesen kapcsolódó GDPR-szabályok tiltásainak, az egyes tartalmak aktív és passzív kutatásával (például terrorizmus, gyermekpornográfia stb.) kapcsolatos tiltó szabályokról, az törvénytelen eszközökkel elkövetett kutatások okán bekövetkező büntetőjogi felelősségre vonások mellett sem.

Befejezés

Tanulmányunkban a sokak által csak kevésbé ismert magánnyomozói tevékenység magyarországi fejlődéstörténetébe, a tevékenység jogi szabályozásába és kriminalisztikai sajátosságaiba kívántunk betekintést nyújtani. A magánbiztonság meglévő hazai, viszonylag csekélynek mondható irodalmát vizsgálva ugyanis azt láthatjuk, hogy egy meglehetősen vitatott, tudományos alapossággal kevésbé kimunkált jogterületről van szó. Vitatott azért, mert a magánbiztonság helye, szerepe és jelentősége kapcsán számos kérdőjel mutatkozik, hiszen viszonylag fiatal területről van szó, amely a rendszerváltozás óta épült ki hazánkban, talán emiatt is a pontos, precíz elméleti alapok eddig nem kerültek kidolgozásra. Írtásunkkal ezen kevésbé kutatott terület feltárásához szeretnénk hozzájárulni, ezért jelen tanulmány keretei között a törekvéseink csak arra korlátozódhatnak, hogy az általunk ellentmondásosnak tartott kérdések közül itt és most felvessünk néhányat, és e szembesítés eredményeként a tárgykör jogalkotási, elméleti problémáinak rögzítésével további kutatásra és megoldási alternatívák kidolgozására – kellő szakmai alázattal – serkentsük azokat, akik nyitottak az alakulóban lévő rendszertudomány fejlesztésére ([Balla, 2020](#)).

Felhasznált irodalom

- Balla Z. (2020). Ockham borotvája és a rendészet. *Magyar Rendészet*, 23(3), pp. 15–26. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.1>
- Boda J. (Szerk.) (2019). *Rendészettudományi Szaklexikon*. Dialóg Campus.
- Finszter G. (2009). *Közbiztonság és jogállam. Jog, állam, politika*, 3, pp. 167–191. <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8345370>
- Kenedli T. (2013). *A nemzetbiztonság általános elmélete*. Egyetemi jegyzet. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Nemzetbiztonsági Intézet. <https://opac.uni-nke.hu/webview?cgimime=application%2Fpdf&infile=&sobj=8964&source=webvd>
- Mészáros B. (2010). A magánnyomozói tevékenység szabályozásának aktuális kérdései. In Gaál Gy., & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. Tanulmányok a „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról* (pp. 285–294). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. https://epa.oszk.hu/04500/04581/00011/pdf/EPA04581_pecsi_hataror_2010_285-294.pdf
- Mészáros B. (2015). A kriminalisztika és a magánnyomozás kapcsolata. In Gaál Gy., & Hautzinger Z. (Szerk.), *Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai* (pp. 133–135). Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. <https://www.pecshor.hu/periodika/XVI/meszaros.pdf>
- Nagy T., & Lukács Zs. (2019). A személyvédelem rendészeti jellemzői és magánbiztonsági szerepe. In Christián L., Major L., & Szabó Cs. (Szerk.), *Biztonsági vezetői kézikönyv* (pp. 168–169). Ludovika Egyetemi Kiadó. https://real.mtak.hu/117108/1/CL_Biztonsagivezetokezikonyv.pdf
- Nyeste P., & Szendrei F. (2019). Nyílt forrású információszerzés a bűnüldözésben. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7(2), pp. 50–67. <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.2.5>
- Sasvári R. (2008). Szakmai ismeretek. In Szabó L. (Szerk.), *Magánnyomozók kézikönyve* (pp. 79–81). SzVMSzK.
- Sasvári R. (2011). A kriminalisztikai gondolkodásmód. *Detektor Plusz*, 18(4), pp. 44–47.
- Sz. n. (1926). A magádetektív feldicsőítése, mint ügyes reklám. *A Rend*, 6(4), pp. 4–4.

A cikkben szereplő online hivatkozások

- URL1: CoESS and INHES White Paper, Private security and its role in European security. <https://www.coess.org/newsroom.php?page=white-papers>
- URL2: A tagsággal szemben támasztott követelmények a legszigorúbbak a szakmában. <https://detektivszovetseg.hu/>
- URL3: E-cégjegyzék. www.ecegjegyzek.hu
- URL4: Elektronikus beszámoló portál. www.e-beszamolo.im.gov.hu
- URL5: Magyarország.hu ingatlan és gépjármű keresőfunkciói. www.mo.hu
- URL6: Nemzeti jogszabálytár. www.njt.hu

URL7: Személy és tárgykörözések nyilvántartásai. www.police.hu
URL8: Nemzeti Adó és Vámhivatal adatbázisok. www.nav.gov.hu
URL9: Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hivatal adatbázisok. www.naih.hu
URL10: Birósági adattárak. www.birosag.hu
URL11: Google. www.google.com
URL12: Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának adatbázisai. www.sztnh.gov.hu
URL13: Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer. www.mepar.hu
URL14: Arcanum digitális tudománytár. Sajtótermékek digitális formátumban. www.arcanum.com
URL15: Elektronikus Levéltári Portál. www.elevertar.hu
URL16: Közbeszerzési adatbázis. <https://kozbeszerzes.hu/adatbazisok>
URL17: Kormányzati pályázati portál. https://archive.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso
URL18: Östermelők nyilvántartása. <https://portal.nebih.gov.hu/ostermelo-kereso>

Alkalmazott jogszabályok

135.585/1913. B.M sz. m. kir. belügyminiszteri körrendelet a magánkutató (magándetektív) irodák működésének szabályozása.
458700/1949. (X. 16.) BM rendelet a magánkutató irodák megszüntetése és a magánnyomozói tevékenység folytatásának megtiltása tárgyában.
6/1982. (VIII. 1.) BM rendelet a magánnyomozói tevékenység megtiltásáról.
24/1987. (VII. 22.) MT rendelet a vagyonvédelmi tevékenységről és a magánnyomozás tilalmáról.
2005. évi CXXXIII. törvény a személy és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól.
2012. évi CXX. törvény az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról.
2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
2012. évi II. törvény A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.
2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyvről.
2016/679 Európai Parlament és a Tanács (EU) rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet).
156/2017. (VI. 16.) Korm. rendelet a haditechnikai tevékenység engedélyezésének és a vállalkozások tanúsításának részletes szabályairól.
2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.
2021/821. számú Európai Parlament és Tanács (EU) rendelet a kettős felhasználású termékek kivételére, az azokkal végzett brókertevékenységre, az azokkal kapcsolatos technikai segítségnyújtásra, valamint azok tranzitjára és transzferjére vonatkozó uniós ellenőrzési rendszer kialakításáról.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Lippai Zs., Árpás B., & Kardos P. (2025). Magánnyomozás Magyarországon. *Belügyi Szemle*, 73(SI1), 7-29. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2025.v73.SI1.pp7-29>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerzők nem jelentettek összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerzők nem kaptak pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Lippai Zsolt, aki a lippai.zsolt@uni-nke.hu e-mail címen érhető el.